

INFORMATION'S KRONIK 13.4.1971

I kronikken analyseres baggrunden for konflikten på Askov Højskole. Amanuensisvikar, stud. scient. pol. Erik Christensen, der var lærer på sommerskolen i Askov i fjor, og som er en af de tre kollektive ansøgere til forstanderstillingen, skriver bl. a., at hvis krisen på Askov Højskole ender med en reel udrensning af lærermindretallet, taler alt for, at ikke kun kimen til en ny og tidssvarende højskole er blevet aflivet. Da vil den reaktionære tilbageskuende utopi om den gamle, stabile og rolige højskole næppe heller lade sig realisere, for samfundet med dets modsigelser lader sig ikke skrue tilbage til de stillestående 50'ere.

NÅR HØJSKOLEVERDENEN i morgen antagelig igen vil blive rystet af afslutningen på højskolekrisen i Askov, vil debatten om højskolens fremtid blusse frem for en kort tid, før derefter at dø hen ret hurtigt, med mindre helt uventede ting sker. Debatten vil imidlertid med stor sandsynlighed på forhånd blive afsporet på grund af de temaer, de store massemedier almægtigt vil påkludre en sådan debat og krise. Allerede i den omtale, de fleste af landets aviser har leveret af de stridigheder, der har eksisteret mellem bestyrelse, elever og lærere indbyrdes på Askov Højskole i det sidste halve år, er en række falske og tilslørende temaer blevet anslået. Nogle aviser med visse læreres og bestyrelsesmedlemmers hjælp har villet fremstille den igangværende konflikt mellem de forskellige lærer- og elevgrupper, som en modstilling af to forskellige højskolesyn om den interne organisation på højskolen og undervisningens placering.

På den ene side siges der at stå et mere traditionelt syn på højskolen, efter hvilket det hedder, at en skole er en institution, hvis lærere og faste personale udgør denne institutions kontinuitet. Skolens lærere udbyder ved hvert kursus' start nogle fag eller studiekredse, inden for hvilke de har et vist fagligt kendskab, og eleverne har derefter et frit valg mellem disse tilbud dog således, at de med deres ophold forpligter sig til at følge et vist minimum af hold. Når eleverne har valgt at følge en lærers hold om et givet emne, har lærer og elever derved forpligtet sig til overfor hinanden at være sammen om denne "sag" eller dette "emne". Mødet mellem lærer og elev igennem emner, som anses for væsentlige af begge parter er hovedhjørnestenen i højskolearbejdet. Hvorledes det interne samarbejde mellem elever og lærere om skolens praktiske problemer skal udformes må altid forblive en sekundær sag. Selvfølgelig må der eksistere visse former for et sådant samarbejde, hvis en vis frihed for lærere og elever skal opretholdes. Man kan også diskutere disse former, men selve diskussionen af de dagligdags, praktiske foranstaltninger for institutionens styring må ikke gå ud over undervisningen, samværet og diskussionerne om de væsentlige emner uden for skolens liv, man er blevet enige om.

OVER FOR dette syn påstås der at stå det, man kunne kalde et mere elevcentreret syn. Efter denne opfattelse består højskolen som en

Exit Askov Højskole?

Af ERIK CHRISTENSEN

institution igennem længere tid ikke – den udgøres til ethvert tidspunkt af de lærere, elever og faste personale, der på det pågældende tidspunkt har deres bopæl på stedet. Når et nyt elevhold kommer til "skolen", overtager de nogle bygninger og en lærerstab, som de derefter i samarbejde med og inden for visse rammer kan gøre med, hvad de vil. Man starter med i fællesskab at tale om, hvorfor man er kommet på højskole, og hvad man vil med dette ophold. Igennem en sensitivitets- og motivationspræget introduktion med gruppearbejde forsøger man at få en elevcentreret undervisning i vid forstand til at udspringe. Deltagelse i løsningen af skolens praktiske problemer er lige så væsentlig som undervisning og diskussion af problemer, der ligger uden for skolen. Elevernes inddragelse i det interne demokrati er et led i en uddannelse til at kunne fungere demokratisk og aktivt i samfundet og på arbejdspladsen, når man forlader skolen.

De to højskolesyn, som her meget kortfattet, abstrakt og ideelt er forsøgt modstillet, vil givetvis af mange blive udråbt som konfliktens tema. Men det er klicheer, som ikke beskriver den konkrete sociale virkelighed på de danske højskoler. Det er ideelle modsætninger – modsætninger i ideernes verden, som ikke siger så meget om de reelle modsætninger i højskolen. Modstillingen er specielt overfladisk, falsk og tilslørende, hvis den skal tages for to herskende højskoleideologier på Askov Højskole i dag. I de fleste aviser påstås det, at lærerflertallet hylder det traditionelle højskolesyn, mens mindretallet skulle tilslutte sig det elevcentrerede syn.

AT LÆRERNE har forskellige meninger om det interne samarbejdes form: åbne – lukkede lærermøder, hvem der skal fastlægge

samarbejdsform, repræsentativt – direkte demokrati osv. er åbenlyst for enhver, men at ville presse de to lærergrupper ind i hver sit højskolesyn, som de her skitserede, på grundlag af deres forskellige opfattelser, er vold på virkeligheden, og kan kun ses som et forsøg på at tilsløre konfliktens egentlige kerne. Ingen lærere på Askov Højskole vil påstå, at mødet mellem lærer og elev om væsentlige emner uden for højskolen ikke er det centrale i arbejdet. (Hvem vil for øvrigt det?)

Det kan ske på mange måder og under flere former. Ingen vil mene, at en sensitivitets- og motivationspræget følelse på hinanden uden en behandling af nogle egentlige problemer uden for ens egen person, er sagen for højskolen. Men der er nogle, der vil sige – og her adskiller de sig sikkert fra andre – at selv om undervisningen og mødet om væsentlige problemer uden for højskolen er det egentlige, må højskolen netop i disse år tage sig ekstra tid til at gennemføre de interne organisationsproblemer, dels fordi det er et problem, som drøftes på næsten alle arbejdspladser i landet og dels fordi, der må være et minimum af sammenhæng mellem det, man abstrakt og sprogligt uforpligtende behandler i undervisningen og ens dagligdag i det snævre højskolemiljø.

At ville forsøge at presse nogle ideelle skabeloner ned over et socialt samvær på et givet tidspunkt i et bestemt samfund med specifikke konflikter, er ikke blot tåbeligt, men også reaktionært. Hvem vil ikke gerne ideelt have, at diskussionen om formerne for det daglige samvær forbliver en sekundær opgave i et undervisningsmiljø? Det kan imidlertid kun ske, hvis der hersker en vis generel enighed om disse former. I perioder, hvor formerne bliver udsat for kraftig kritik i mange af samfundets institutioner, kan højsko-

len nødvendigvis ikke undgå også at bruge nogen tid til en sådan debat.

KONFLIKTEN på Askov Højskole bundes i noget dybere og andet end det skitserede, og som måske knapt nok bliver bevidst erkendt af alle aktører, men som bedre kan forklare krisens forløb.

Hvis mindretallet i lærerrådet på Askov Højskole i morgen vil blive afskediget (under en eller anden form – måske ved afskedigelse af alle lærere og genansættelse af flertallet) vil det officielt blive begrundet med deres "illoyalitet" over for skolen og lærerrådet som helhed – deres manglende vilje til at bøje og indordne sig under flertallets opfattelse af, hvorledes skolen internt bør organiseres. Men det er en ydre og tilsyneladende forklaring på kriseforløbet. En højskolelærer er ikke i den grad "farlig", så han bør "udryddes", blot fordi han går ind for åbne lærermøder, og for at eleverne skal være med til at fastlægge arbejdsformerne.

Det, der i sidste instans har gjort disse lærere farlige for den etablerede højskole er såmænd blot, at de i stigende grad er blevet anfægtet af konflikterne i den omgivende verden, at de har forsøgt at formidle et konfliktfyldt billede af modsigelserne i samfundet, at de har fundet ud af, at hvis højskolen overhovedet skal have nogen egentlig folkeoplysende funktion, må den bestå i på en forpligtende måde at formidle sådanne billeder af samfundet, der afslører de ideologisk harmoniserende opfattelser, man til daglig bliver overvældet af igennem massemedierne, og gøre eleverne i stand til hver på deres måde, når de forlader højskolen, aktivt politisk at kæmpe mod de strukturer og tendenser i samfundet og dets institutioner, som forhindrer menneskelige muligheder.

Det, der specielt har gjort disse lærere farlige, er at de som nogle af de første har leveret overbevisende analyser af højskolens placering og funktion i samfundet og af den traditionelle lærerelev-struktur i højskolen. (Uffe Geertsen: Højskolen politisk? Vindrosen nr. 5, 1970 – Al kulturel virksomhed er politisk, også højskolens – Nogle bemærkninger i højskoledebat: Højskolebladet nr. 19

og 24, 1969. Jørgen Knudsen: Samtale om højskoleelever, autoriteter m.m. – Op af sømhullerne! Højskolebladet nr. 2 og nr. 28, 1970).

ANALYSER, som virkelig forsøger at komme bag den etablerede højskoles ideologiske selvforståelse, vil som al anden sand viden og indsigt virke chokerende og nedbrydende, hvis man i mange år har levet i falske forestillinger om sig selv og sin egen funktion i højskolen og samfundet. Derfor har den umiddelbare og spontane reaktion hos mange, der er blevet konfronteret med disse analyser også været en hysterisk og neurotisk afvisning af dem lydende på, at sådan opfatter de overhovedet ikke deres rolle i forhold til eleverne og samfundet, og at man faktisk ikke kan tillade sig at komme med analyser af denne karakter, fordi det opleves som forsøg på at påtvinge andre en bestemt selvforståelse. Deres voldsomme reaktioner viser imidlertid i sig selv, at den forståelse, som udspringer af analyserne, er sandere end deres egen ideologiske selvforståelse.

Hvad sker der nemlig, når man bliver præsenteret for en samfunds- og selvforståelse, der på afgørende måde afslører de forestillingers falskhed, man tidligere har levet på? – man oplever et realitetschok – man støder mod virkeligheden ved konfrontation med den nye, bredere og rigtigere virkelighedsopfattelse. I den situation kan man reagere på flere måder – man kan tolke sit liv og sin funktion på en ny måde på grundlag af den mere omfattende fortolkning og netop i den nye forståelse se muligheden for ændring af tingenes tilstand – eller man kan krampagtigt forsøge at fastholde de forestillinger, der idealiserer og harmoniserer ens stilling som lærer og samfundsmedlem – fornægte virkeligheden og dens stadig tydeligere samfundskonflikter.

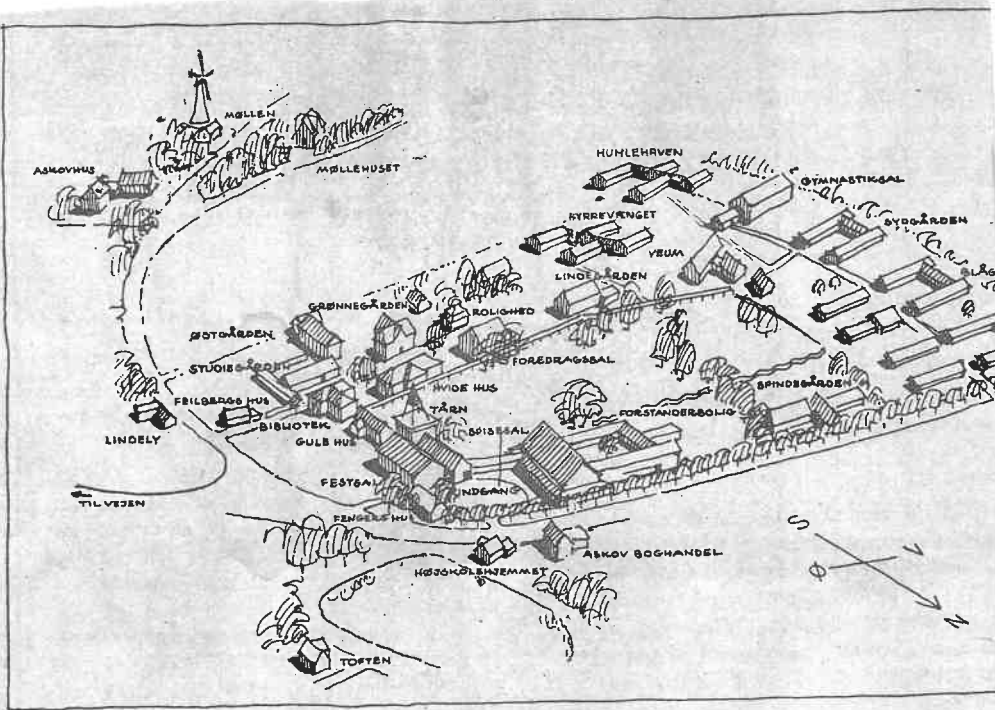
Reaktionen har været særlig kraftig, fordi højskolelærerens isolerede og privilegerede strukturbevarende stilling og funktion er blevet sat ind i et større samfundsperspektiv. Hvilke konsekvenser kan analyserne ikke medføre? Lærerrollens og lærerprivilegiernes legitimitet kan blive undergravet, hvis et voksende antal lærere og elever tilslutter sig en sådan fortolkning af virkeligheden. De

traditionelle højskolelæreres eksistensgrundlag skrider under fødderne på dem, og man reagerer derfor for så vidt meget konsekvent ved med alle midler at få fjernet de personer, som ustandseligt på en stadig mere forpligtende måde stiller forbandet dybtborende spørgsmål til de eksisterende strukturer i højskolen og samfundet.

NU KUNNE man tro, at højskolen var et sted, hvor der var plads til folk, som arbejdede med en kvalificeret samfundskritik, og det netop i disse år, hvor man har oplevet et ungdomsoprør, – den højskole, som har besunget friheden og pluralismen i så høje toner. Der har hidtil været en god tradition på flere højskoler for at have en eller måske endda to lærere med mere samfundskritiske synspunkter. Det er altid blevet fremdraget som eksempel på den tolerance og pluralitet, man har hyldet i ideernes verden.

Askov Højskole er imidlertid nu kommet i en situation, hvor ikke en eller to, men hele fem af lærerrådets medlemmer igennem de sidste par år har fået et mere bevidst radikalt højskole- og samfundssyn – og det bliver anset for at være farligt for det grundtvigske Danmark (selvom det i en vis forstand egentlig ligger i god og kontinuerlig tråd med hele den grundtvigske ideologi). Farlige er disse lærere, ikke så meget fordi de producerer nogle meninger og analyser af skole og samfund – det er enhver højskolelærers opgave at være meningsproducent, helst af forskellige og modstridende meninger, så eleverne kan få den højbesungne "frihed" til at konsumere flere eller at blive mere forvirrede end de var i forvejen – det egentligt farlige ved disse mennesker er, at de føler sig forpligtet af deres ideer og analyser også i dagligdagen uden for studerekammeret. Det kan blive dyrt at stå ved et samfundskritisk syn – det kan måske koste ens stilling.

I den situation bliver Askovs bagland, gamle forstandere, trofaste samfundsstøttere og hendøende grundtvigske kredse, støttet af den samlede venstrepressen mobiliseret for hurtigst muligt at få fjernet de elementer, som har påtaget sig den folkeoplysende opgave at stille spørgsmål ved og afsløre højskolens og

Oversigtsplan over Askov højskole.

samfundets ideologiske selvforståelse. Man skulle næsten tro, i betragtning af den lokale presses hets og den iver lærer- og bestyrelsesflertallet har lagt for dagen i deres bestræbelser på at få disse lærere fjernet, at det var et spørgsmål om "udryddelsen" af nogle revolutionære undergraver af hele vort politiske system.

Det er der jo slet ikke tale om – det drejer sig i et større perspektiv kun om nogle ret isolerede småborgerlige intellektuelles anfægtelser over de stadig større modsigelser i den omgivende verden og deres ihærdige forsøg på at tolke disse på en meningsfuld måde. I deres arbejde ligger kimen til en folkeoplysende højskole på nutidens vilkår. Det har nu store chancer for at blive afbrudt, således at Askov kan blive sikret i det gamle grundtvigske Danmarks favntag.

HVIS lærermindretallet bliver afskediget vil det ske med dansk højskoles to gamle kulturradikale spidser, K.E. Løgstrups og Knud Hansens velsignelse. De vil herved en gang for alle vise deres hykleriske skrivebordsradikalitet og gå over i dansk højskolehistorie som dem, der forhindrede, at der kunne drives højskole på Askov – dem, som realiserede "den overkommelige destruktion". *Gremiet* er blevet så forblindet i sin fanatisme, at man er helt blind for hvem der især igennem de sidste par år har lavet et kvalificeret, nutidigt højskolearbejde, men det er måske derfor, de selv anser sig for at være et *gremium*. (se herom K.E. Løgstrup: Den overkommelige destruktion, Pol. kronik 16/10 1970).

Lærer- og bestyrelsesflertal vil, såfremt afskedigelserne finder sted, derefter forsøge at realisere den reaktionære tilbageskuende utopi om den gamle, stabile og rolige højskole i 50'erne. Drømmen om højskolen i den landlige idyl, hvor lærerne dyrker deres små haver, spiller krocket og sammen tager på udflugter til Skibelund krat eller Kongeåen, hvor eleverne lader sig føre rundt til omegnens kirker for at høre historiske anekdoter, hvor der holdes gode gamle, myndige, opbyggelige foredrag om de store personligheder i dansk parlamentarisme, og hvor der holdes hyggeaftner med højskolesangbogen, ligger latent i fleres bevidsthed. Men samfundet med dets modsigelser lader sig ikke skrue tilbage til de stillestående 50'ere. Sådanne drømme kan kun eksistere i en reaktionær utopi, som før eller siden vil blive gennemhullet af den virkelighed og bevidsthed nye elever vil bringe med sig.

HVIS krisen på Askov ender med en reel udrensning af lærermindretallet taler alt for, at ikke kun kimen til en ny og tidssvarende højskole er blevet aflivet – men at den gamle tilbageskuende højskole vil være dødfødt på forhånd. Det kunne efter en Ryslinge-krise lykkes at banke en højskole op igen i de gamle former – men meget tyder på, at det ikke vil kunne lykkes i Askov.

Den endelige afgørelse er endnu ikke truffet – meget vil afhænge af, hvorledes fhv. statsminister Viggo Kampmann vil forholde sig. Vil han, når det kommer til stykket leve op til de ideer og tanker, han har udtrykt i sine bøger om socialisme og demokrati på arbejdspladsen – eller vil han placere sig på reaktionens side? Exit Askov?